

Nr 244

Av herr Hjorth m. fl., om avskaffande av ordensväsendet.

(Lika lydande med motion nr 282 i Andra kammaren)

Varje år utdelas ett stort antal ordnar, de flesta på Gustavsdagen den 6 juni. Det sammanlagda antalet ordensinnehavare är enligt 1968 års statskalender 21 397. Till detta antal skall läggas innehavare av Svärdsvecknet som utdelas till mellan 100 och 200 underofficerare varje år för gagnande och långvarig verksamhet inom krigsmakten samt innehavare av Vasatecknet, som i enstaka fall tilldelas utländska medborgare för förtjänster om Sveriges näringsliv, konstliv m. m.

De kungliga svenska riddarordnarna är Serafimerorden, Svärdsorden, Nordstjärneorden, Vasaorden och Carl XIII:s orden. Ordensangelägenheter handläggs av Kungl. Maj:ts Orden, men förslag om vem som skall belönas med Svärdsorden respektive Nordstjärneorden avges av överbefälhavaren respektive verkschefer, landshövdingar, biskopar m. fl. preses.

Envar medborgare har rätt att föreslå annan meriterad till Vasaorden. Förslaget inges till vederbörande landshövding som efter granskning vidarebefordrar förslaget till berört statsdepartement. Departementet prövar den föreslagnes meriter, varefter ärendet slutligen går till Kungl. Maj:ts Orden.

Serafimerorden, som endast har en klass, förlänas den som innehar rikets högsta ämbeten, främmande statsöverhuvuden m. fl. Beträffande svenska medborgare gäller att orden endast förlänas till kommandörer med stora korset av Svärds-, Nordstjärne- eller Vasaorden. Vidare är stadgat att den som hedras med Serafimerorden skall ha eller ha haft minst lika värdighet med generallöjtnant. Inom Svärdsorden förlänas de två högsta klasserna endast till den som innehar minst överstes tjänstegrad.

Nordstjärneorden och Svärdsorden är avsedda som belöning för välförrättad tjänst under ett visst antal tjänsteår. För närvarande gäller att vederbörande skall ha innehaft tjänst i lägst lönegrad A 25 under minst 20 år. I högre tjänstegrader gäller kortare meriteringstid, i vissa fall förlänas en lägre klass av orden genast vid tillträdet.

Av ovan relaterade bestämmelser för ordensförläningarna framgår, som det uttrycktes i en riksdagsmotion redan 1920, "dess oförenlighet med en folklig självstyrelses ledande grundsatser". Det uppfyller inte den nutida uppfattningen om värderingar av samhälleliga insatser. Full jämlikhet råder inte mellan könen när det gäller dessa utmärkelser; inom försvaret gäller olika gradering efter befälsställning liksom inom de statliga verken, där skillnad görs mellan ämbetsmän och arbetare. Det är med andra ord insigonierna på det gamla ståndssamhället som lever kvar.

Efter motioner i riksdagens båda kamrar har medaljväsendet reformerats så att anställda i de statliga verken numera kan välja guldur i stället för medalj om de så önskar. Det stora antal som valt guldklocka ger belägg för att medaljväsendet är föråldrat. Vi anser att det förhåller sig på samma sätt med ordensbelöningarna. Vi tror att det går att finna mera tidsmässiga och uppskattade former för belöning av medborgerliga förtjänster. Därför vore det lämpligt att i samband med författningsreformen borttaga denna klasskillnad som ordensväsendet innebär. Även om utdelandet av ordensutmärkelser är ett Konungen personligen tillkommande prerogativ kan bestämmelserna i ordensväsendets stadgar icke betaga rätten för riksdagen att ge uttryck för sin uppfattning i denna sak.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande ordensväsendets avskaffande.

Stockholm den 23 januari 1969

Nils Hjorth (s)

Lennart Wanhainen (s)

Helge Karlsson (s)

Paul Jansson (s)

Gunnar Rönnberg (s)

Torsten Hansson (s)
